

## Kulturutskottet

### Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

#### INLEDNING

##### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete (RP 140/2017 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

##### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- regeringsråd Kirsti Kotaniemi, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Minna Launonen, undervisnings- och kulturministeriet
- rektor Henrik von Pfaler, Borgå folkakademi
- verksamhetsledare Jaana Nuottanen, Medborgarinstitutens förbund MiF
- utvecklingschef Tytti Pantsar, Finlands Folkhögskolförening rf
- ordförande Aaro Harju, Fritt Bildningsarbete rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Utbildningsstyrelsen
- Finlands Kommunförbund
- Lehtimäen opisto
- Finlands Dövas Förbund rf
- Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf.

#### PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om fritt bildningsarbete ändras. Enligt förslaget beviljas en huvudman för ett medborgarinstitut, en studiecentral, en folkhögskola eller ett sommaruniversitet statsandel till etthundra procent för sådan av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en studerandes integrationsplan. Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten antalet studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel till etthundra procent beviljas. Avgifter för undervisningen får inte tas ut av de studerande till den del utbildningen godkänts i en studerandes integrationsplan. Genom förslaget skapas inom det fria

## **Betänkande KuUB 17/2017 rd**

bildningsarbetet en ny utbildningsmodell som svarar på invandrarnas behov. Detta sker med beaktande av att uppgifter inom ramen för invandrares läs- och skrivkunskap överförs till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde från och med 2018.

Därtill föreslås ändringar som innebär att undervisnings- och kulturministeriet efter ansökan kan besluta att en huvudman för en folkhögskola vars huvudsakliga utbildningsuppgift är att ordna utbildning för gravt handikappade beviljas statsandel som överskrider 57 procent. Beloppet på statsandelen kan vara högst 80 procent.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

### **UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN**

#### ***Allmänt***

Utbildningen i läs- och skrivkunskap för invandrare överförs till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde vid ingången av 2018. Syftet med propositionen är att skapa en modell för utbildning i läs- och skrivkunskap för invandrare. Utbildningsmodellen utnyttjar det fria bildningsarbetets flexibilitet och mångsidighet och de olika läroanstaltsformernas särdrag. Tanken med den nya utbildningsmodellen är att göra möjligheterna att studera läs- och skrivkunskap mångsidigare och att bidra till att skapa snabbare vägar till utbildning och arbetsliv för invandrare. Utskottet välkomnar den nya utbildnings- och finansieringsmodellen. Förslaget stärker i hög grad den roll som det fria bildningsarbetets läroanstaltsformer har i integrationen av invandrare.

Målgruppen för utbildningen är i synnerhet personer som behöver möjligheter att utbilda sig flexi-belt och/eller på deltid, såsom hemmavarande föräldrar och personer som bedöms behöva i synnerhet praktiska studier, men också andra personer vars behov för närvarande inte kan tillgodoses av det övriga utbildningsutbudet. Utbildning på deltid lämpar sig också för personer som arbetar, och studierna kan vid behov kombineras med praktiskt inriktat innehåll och motion. När studierna blir mer flexibla och individuella kan deltagarna snabbare gå vidare till fortsatta studier.

Staten finansierar den utbildning som avses i propositionen i dess helhet. Det tas inte ut några studerandeavgifter för utbildningen om den ingår i en invandrares integrationsplan. Det föreslås att hela anslaget ska integreras i det nuvarande finansieringssystemet för det fria bildningsarbetet. Finansieringen av utbildningen blir således mer förutsägbar, vilket skapar bättre förutsättningar för att utveckla utbildningen. Utskottet betonar att det för att reformen ska kunna genomföras och utbildningen utvecklas enligt de uppställda målen krävs det gott samarbete och smidighet av alla dem som ordnar utbildning och utarbetar integrationsplaner. Utskottet påminner om att aktörerna inom det fria bildningsarbetet och vuxenutbildningslärarna redan har den kunskap och kompetens som behövs för invandrarutbildningen.

Läroanstalterna inom fritt bildningsarbete har redan tidigare i viss utsträckning ordnat frivillig utbildning för invandrare som godkänts i integrationsplanen. När utbildningen delvis grundat sig på statsandel har verksamheten varit beroende av huvudmannens möjlighet att rikta andra anslag till

## **Betänkande KuUB 17/2017 rd**

utbildningen. Utskottet betonar att en statsandel till etthundra procent för anordnande av utbildning som ingår i en integrationsplan skapar lika möjligheter för alla huvudmän för läroanstalter inom fritt bildningsarbete att svara på detta utbildningsbehov.

Det föreslås också i propositionen att en huvudman för en folkhögskola vars huvudsakliga utbildningsuppgift i tillståndet att driva läroanstalt är att ordna utbildning för gravt handikappade ska kunna beviljas statsandel som överstiger den nuvarande andelen på 57 procent av kostnaderna. Undervisnings- och kulturministeriet kan enligt propositionen besluta om en högre statsandelsprocent som är högst 80 procent. Den högre statsandelen möjliggör enligt propositionen att det belopp som samlas in i studerandeavgifter är på samma nivå per handikappad studerande som i övrig folkhögskoleutbildning. Kulturutskottet betonar att gravt handikappade har rätt till samma möjligheter till utbildning som andra personer och förordar varmt möjligheten till extra anslag för de två folkhögskolor som nämns i propositionen. Deras särskilda behov har delvis finansierats med årliga tilläggsanslag i statsbudgeten. Den föreslagna reformen innebär en permanent helhetslösning på finansieringsproblemen.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen i högsta grad behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

### ***Behovet av studiesedelbidrag***

Enligt ett sakkunnigyttrande löser den nya modellen ändå inte problemet med språkundervisning och introduktionsutbildning om det finska samhället för de invandrares del som av olika orsaker (t.ex. för att de sköter barn hemma) inte längre har rätt till integrationsfrämjande åtgärder. Kulturutskottet konstaterar att det fortfarande är möjligt att genom studiesedelbidrag främja möjligheterna att delta i utbildning för andra studerande än de i propositionen avsedda studerande med en integrationsplan. Utskottet anser att det är nödvändigt att det finns ett tillräckligt antal studiesedelbidrag för fritt bildningsarbete att tillgå för att tillgodose utbildningsbehoven för dessa invandrargrupper som inte omfattas av reformerna.

### ***Personlig assistans enligt lagen om handikappservice***

De sakkunniga framhöll att man i de fall när utbildningen uppfyller kriteriet för studier i bestämmelsen om personlig assistans (8 c §) i lagen om handikappservice (380/1987) bör utsträcka definitionen av studier till att omfatta också långvarig utbildning vid en folkhögskola. Det behövs för att förbättra jämlikheten för handikappade studerande. Enligt uppgift har undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet genom gemensamma förhandlingar försökt klarlägga rätten för gravt handikappade studerande vid specialfolkhögskolor att få personlig assistans enligt lagen om handikappservice under den tid de studerar och annars vistas på läroanstalten.

Kulturutskottet anser att det, för att de studerande ska behandlas lika, är nödvändigt att se till att personlig assistans enligt lagen om handikappservice kan beviljas också vid långvariga utbildningar inom det fria bildningsarbetet vid en folkhögskola. Dessa utbildningar kan jämföras med utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den grundläggande yrkesutbild-

## **Betänkande KuUB 17/2017 rd**

ningen. Meningen är att regeringens proposition med förslag till en ny lag om handikappservice ska överlämnas 2018, och den nya lagen avses träda i kraft den 1 januari 2020.

### ***Språkutbildning på båda nationalspråken***

De sakkunniga lyfte också fram invandrarnas behov av att få språkutbildning på både finska och svenska på tvåspråkiga orter. Detta har en särskild betydelse för möjligheterna att få jobb i ett område där man aktivt använder båda språken.

I 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) definieras integrationsplan. Integrationsplanen är en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som likvärdig medlem i samhällsverksamheten. Det att paragrafen nämner finska eller svenska har ställvis tolkats så att språkutbildning enligt integrationsplanen endast kan ordnas på ett av nationalspråken. Tolkningen har dock varierat i olika områden. Kulturutskottet anser att det är mycket viktigt att man framöver på det sätt som avses i propositionen tydligt möjliggör språkutbildning på båda nationalspråken i de fall när detta kan visas ha betydelse för en lyckad integration i den kommun där invandraren bor, och att staten bekostar denna utbildning fullt ut.

### ***Fortsatta åtgärder***

De sakkunniga betonar att det med tanke på utbildningen som helhet och integrationens genomslag är viktigt att utbildningen enligt den nya språkundervisningsmodellen innefattar också annan utbildning som främjar integrationen av invandrare. Det handlar bland annat om utbildning som främjar lärfärdigheter, kulturkännedom som stödjer integrationen samt ett aktivt medborgarskap, delaktighet och samhällskunskaper och som underlättar ett aktivt och konstruktivt agerande i olika sammanhang och gemenskaper.

Den språkutbildning som överförs från arbets- och näringsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet vid ingången av 2018 integreras i den reviderade grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern i fråga om studerande som saknar kompetens enligt grundskolans lärokurs. I fråga om personer som avlagt tillräckliga grundskolestudier, yrkesinriktade studier och högskolestudier är avsikten att stärka kunskaperna i det latinska alfabetet integreras i integrationsutbildningen, och i yrkesinriktade studier eller högskolestudier om personen direkt går vidare till sådana studier.

Kulturutskottet anser att det är viktigt att också den övriga integrationsutbildningen framöver är en fast del av den utbildning som ger invandrarna handledning med sikte på yrkesutbildning, så att de den vägen snabbare kommer ut i arbetslivet. Det är viktigt att läroanstalterna när de planerar och genomför utbildningen har nära samarbete med arbets- och näringsbyråerna, kommunerna och andra som har anknytning till utbildningen för invandrare.

## Betänkande KuUB 17/2017 rd

### FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 140/2017 rd utan ändringar.*

Helsingfors 30.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent  
vice ordförande Sanna Lauslahti saml  
medlem Li Andersson vänst  
medlem Ritva Elomaa saf  
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd  
medlem Jukka Gustafsson sd  
medlem Kimmo Kivelä blå  
medlem Hanna Kosonen cent  
medlem Sari Multala saml  
medlem Mikaela Nylander sv  
medlem Ulla Parviainen cent  
medlem Pekka Puska cent  
medlem Sami Savio saf  
medlem Jani Toivola gröna  
medlem Pilvi Torsti sd  
ersättare Timo Heinonen saml  
ersättare Eeva-Maria Maijala cent.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

## **Betänkande KuUB 17/2017 rd**

### **Reservation**

#### **RESERVATION**

##### **Motivering**

I regeringens proposition om ändring av lagen om fritt bildningsarbete är det meningen att införa en ny utbildningsmodell inom det fria bildningsarbetet som ska svara mot invandrarnas behov. Enligt förslaget beviljas en huvudman för ett medborgarinstitut, en studiecentral, en folkhögskola eller ett sommaruniversitet statsandel till etthundra procent för sådan av läroanstalten ordnad utbildning som godkänts i en studerandes integrationsplan. Avgifter för undervisningen får inte tas ut av de studerande till den del den godkänts i en studerandes integrationsplan.

Ett annat syfte med propositionen är att göra möjligheterna att studera läs- och skrivkunskap mångsidigare och smidigare och att skapa snabbare vägar till utbildning och arbetslivet för invandrare. Den nya utbildningen når också målgrupper som för närvarande blir utanför, till exempel hemmavarande föräldrar med invandrabakgrund.

Det föreslås dessutom också att lagen ändras så att undervisnings- och kulturministeriet efter ansökan kan besluta att en sådan huvudman för en folkhögskola vars huvudsakliga utbildningsuppgift är att ordna utbildning för gravt handikappade beviljas statsandel som överskrider 57 procent men som är högst 80 procent. En sådan specialfolkhögskola är Dövas Förbunds folkhögskola i Helsingfors.

Sannfinländarnas riksdagsgrupp anser i princip att det är ett steg i rätt riktning att göra utbildningssystemen smidigare och utveckla dem. Särskilt det fria bildningsarbetet och den utbildning som anknyter till det bör göras så smidiga som möjligt för att bättre svara mot dagens utmaningar. Däremot kan vi inte understödja att utbildningsmodellen för invandrare reformeras på det sätt som föreslås i propositionen. Med tanke på samhällsekonomin är det viktigt att invandrarnas utbildningsnivå och sysselsättning ökar, men det får inte ske på den övriga befolkningens bekostnad i ett läge där resurserna är knappa. Vid bedömningen av propositionen bör man också beakta nästa års indexfrysningar i anslagen till det fria bildningsarbetet.

Vi välkomnar den ändring i propositionen som gäller finansieringen för vissa specialfolkhögskolor, i praktiken Lehtimäen opisto och Dövas folkhögskola. Målet har redan länge varit att få till stånd en helhetslösning när det gäller finansieringen för dessa läroanstalter, så att man inte som hittills ska tvingas tillgodose deras specialbehov genom årliga tilläggsanslag i statsbudgeten.

Den föreslagna ändringen säkerställer en tillräcklig finansiering för dessa läroanstalter eftersom statsandelarna stiger betydligt. Vi är ändå inte nöjda över att statsandelen för utbildningen för gravt handikappade enligt propositionen kan vara högst 80 procent medan den uppgår till fulla 100 procent för integrationsutbildningen. Vi anser att propositionen till dessa delar är inkonsekvent och föreslår att lagförslaget ändras så att statsandelarna för integrationsutbildning och utbildning för gravt handikappade är lika stora.

Till sist konstaterar vi att det är bra att man kan ta ut skäligen avgifter hos studerande också i fortsättningen. Vi anser ändå att det är ett missförhållande att avgift enligt propositionen inte tas ut för

## Betänkande KuUB 17/2017 rd Reservation

utbildning som ges inom ramen för en sådan integrationsplan som avses i lagen om främjande av integration. Vi anser att de studerande bör behandlas lika i lagstiftningen i detta hänseende. Vi föreslår att ändringen i 24 § 1 mom. i kulturutskottets betänkande stryks.

### Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med ändringar (*Reservationens ändringsförslag*)

## Lag

### om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 § 1 mom. och 10 § 1 mom. ~~och 24 § 1 mom., av dem 9 § 1 mom. och 10 § 1 mom.~~ sådana de lyder i lag 579/2015, samt  
fogas till 9 §, sådan den lyder i lagarna 579/2015 och 1487/2016, ett nytt 4 mom. som följer:

#### 9 §

##### *Statsandelens belopp*

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 80 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010). Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

Undervisnings- och kulturministeriet kan efter ansökan bevilja statsandel som överskrider det som föreskrivs i 1 mom. till en huvudman för en folkhögskola som enligt 4 § beviljats tillstånd att driva läroanstalt, om läroanstaltens huvudsakliga utbildningsuppgift enligt tillståndet är att ordna utbildning för gravt handikappade. Beloppet på statsandelen kan vara högst 80 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. Efter att ha hört huvudmannen kan undervisnings- och kulturministeriet ändra sitt beslut, om väsentliga förändringar i den utbildning som folkhögskolan ordnar förutsätter det.

**Betänkande KuUB 17/2017 rd**  
**Vastalause**

10 §

*Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen*

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar av ovannämnda studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 80 procent i enlighet med 9 § 1 mom. I fråga om en sammanslagen läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

— — — — —

~~24 §~~

~~*Avgifter som tas ut av de studerande*~~

~~Skäliga avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. Avgift får dock inte tas ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration.~~

— — — — —

\_\_\_\_\_

Denna lag träder i kraft den 20.

\_\_\_\_\_

Helsingfors 30.11.2017

Ritva Elomaa saf  
Sami Savio saf